

Adı :
Soyadı :

4. Sınıf
Sosyal Bilgiler

Üretim-Dağıtım-Tüketim
Ünite Özeti

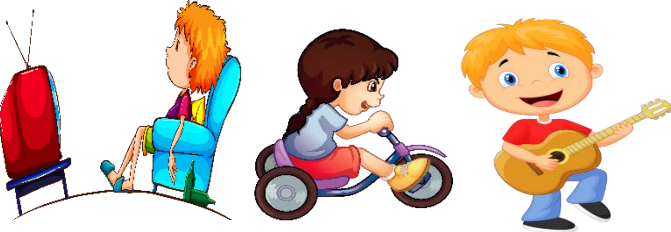
İstek ve İhtiyaçlarımız

İnsanın yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan her şey **ihtiyaç** deriz. İhtiyaçlarımızın bazıları zorunludur.

1-Zorunlu (Temel) İhtiyaçlar: Nefes almak, beslenmek, giyinmek, barınmak, sağlıklı yaşamak temel ihtiyacımızdır. Bunları karşılamazsak hayatımız tehlikeye girer. Zorunlu ihtiyaçlarımız herkes için geçerlidir.



2-Sosyal ve Kültürel İhtiyaçlar: Ev eşyaları, taşıtlar, eğitim, eğlence, tatil, oyun, gezmek, sinemaya gitmek, kitap okumak, spor yapmak. Bunlar hayatımız için gerekli ancak zorunlu olmayan ihtiyaçlardır.



İstek: Hayatımız için zorunlu olmayan bir şeyi yapmak veya sahip olmak için hissettiğimiz duygudur. İsteklerimizi karşılamak bizi mutlu eder. Sağlam bir çantamız varken yenisini almak istektir. İhtiyacımız yokken şeker, pasta, çikolata gibi şeyler de istektir.

İhtiyaç mı? İstek mi?

Bir şeyin ihtiyaç mı istek mi olduğunu anlamak için "zorunlu mu, olmazsa ne olur?" sorularını sorarız. Cevabımız evet ise ihtiyaçtır. Cevabımız "hayır" ise istektir.

Bazı şeylerin durumu kişiden kişiye değişir. Kişilerin tercihine göre ihtiyaç ya da istek olabilir.

Sağlık yönünden şekerli besinler tüketmeliyiz. Kahvaltıda bal yemek ihtiyaç olabilir, ancak canımız istediği için çikolata tüketmek istektir.

Buzdolabı sıcak bölgeler için ihtiyaçtır, çok soğuk bölgede yaşayanlar için istektir. Cep telefonu yetişkinler için ihtiyaçtır, çocuklar için istektir. Stetoskop doktor için ihtiyaçtır, öğretmen için istektir.

Sosyal ve kültürel ihtiyaçlarımız, zorunlu olmayan ihtiyaçlar ve isteklerimiz bulunduğumuz zamana, şartlara ,yere, mesleğe hatta cinsiyetimize göre de değişebilir.



Önceliklerimiz

- 1-Önce temel ihtiyaçlarımızı gidermeliyiz.
- 2.Sonra zorunlu olmayan ve sosyal ve kültürel ihtiyaçlarımızı gidermeliyiz.
- 3-En sonunda isteklerimizi gidermeliyiz.

İhtiyaçlarımızı gidermek için önce fayda durumuna bakmalıyız. Daha sonra bütçemize göre öncelik belirlemeliyiz. Bu duruma **fayda-maliyet dengesi** deriz. Örneğin bütçemizi aşan bir eşyayı almak fayda-maliyet dengesini bozar. İhtiyacımız olmadığı halde ikinci televizyonu almak, daha pahalı telefonu almak gibi.



Lenovo Ideapad 3
Dizüstü Bilgisayar.
15.6" FHD. AMD...
₺8.999,00



MSI STEALTH GS66
12UHS-049TR
Dizüstü Bilgisayar,...
₺77.399,00



Lenovo IdeaPad 1
Dizüstü Bilgisayar,
14" HD. Intel...
₺4.999,00

Adı :
Soyadı:

4. Sınıf Sosyal Bilgiler

Üretim-Dağıtım-Tüketim Ünite Özeti

Çevremizdeki Ekonomik Faaliyetler

İnsanların geçimlerini sağlayabilmek para kazanmak zorundadır. Para kazanmak için yapılan işlere **ekonomik faaliyetler** deriz.

Çevremizde yapılan başlıca ekonomik faaliyetler:

1-Hayvancılık (İnek, koyun, tavuk gibi hayvanları besleyerek bunlardan elde edilen ürünleri satılması)



2-Tarım (Meyve ve sebzelerin yetiştirilmesi)
Tarımla uğraşan kişilere çiftçi denir.



3-Balıkçılık (Balık tutma ve yetiştirme)

4-Ormancılık (Ormandaki ağaçları kesme ve yetiştirme)

5-Madencilik (Kömür, bakır, bor, demir gibi madenleri çıkarma)

6-Turizm (Turistlere hizmet etme)

7-Sanayi (Fabrikalarda, atölyelerde çalışarak üretim yapma)



8-Ticaret (Esnafılık, bir şeyler alıp satmak)

9-Ulaştırma (Taşıtları kullanarak yük ve yolcu taşımak)

10-Hizmet Sektörü (Topluma farklı alanlarda hizmet eden kişilerin oluşturduğu mesleki faaliyetlerdir. Öğretmen, doktor, polis, asker, hâkim vb.)

Ekonomik faaliyetler şehirler göre değişebilir.

● **Antalya** bir turizm ve tarım şehridir. Antalya'da yaşayan insanlar turistik faaliyetlerde bulunarak, turistlere hizmet ederek, tarım ürünleri (portakal, nar, çilek, domates, muz, zeytin gibi) yetiştirerek ve seracılık yaparak para kazanırlar.

Hayvancılık, faaliyetleri çok yaygındır. Özellikle koyun, keçi ve kümes hayvancılığı yapılır. Dağlık bölgelerde arıcılık ve deniz kenarlarında balıkçılık yapılır.



Antalya nüfusu çok kalabalık bir şehir olduğu için hizmet sektöründe (öğretmen, polis, asker, belediye çalışanları ve diğer memur grupları) çalışanlar da çok fazladır. Antalya'da sanayi faaliyetleri çok azdır. Sürekli göç aldığından inşaat faaliyetlerinde çalışanların sayısı çok fazladır.

Kalabalık şehirlerde en önemli ekonomik faaliyetlerden biri de ulaşımdır. Üretilen ürünlerin dağıtılması, öğrenci servisleri, toplu taşıma araçları ulaşımda önemli rol oynar. Antalya'da ülkemizin en büyük havaalanlarından ve limanlarından biri vardır. Buralarda binlerce kişi çalışmaktadır.

Ülkemizdeki bazı şehirlerin ekonomik faaliyetleri:

- Konya bir tarım ve hayvancılık şehridir. Ülkemizde en çok tahıl üretilen şehirdir.
- Kocaeli sanayi şehridir. Her alanda birçok fabrika vardır. Kocaeli'nde yaşayan insanların büyük bir kısmı fabrikalarda çalışarak geçimlerini sağlarlar.
- Trabzon deniz kenarında olduğu için balıkçılık çok yaygındır. Ayrıca çay ve fındık üretimi yapılır.
- İstanbul, Ankara ve İzmir çok kalabalık ve çok gelişmiş olduğu için her türlü ekonomik faaliyet yer alır.

Adı :
Soyadı :

4. Sınıf Sosyal Bilgiler

Üretim-Dağıtım-Tüketim Ünite Özeti

Köylerde genelde hayvancılık ve tarım yapılır. Ancak deniz kenarındaki köylerde balıkçılık, orman köylerinde ormancılık daha yaygındır. Şehirlerde ise sanayi, ticaret ve hizmet sektörü daha fazladır.



ÜRETİM

İnsanların çalışarak ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetleri meydana getirmesine **üretim** denir. Tüm ekonomik faaliyetler sonunda bir üretim meydana gelir.

Çiftçi meyve ve sebze üretir.

Orman işçisi ağaç ve kereste üretir.

Maden işçisi maden çıkararak üretim yapar.

Bankacılar, öğretmenler, turizmciler, doktorlar, polisler topluma hizmet üretirler.

Bir ülkenin gelişmişliği üretime bağlıdır. ABD, Japonya, Almanya, Rusya, Çin gibi ülkeler çok ürettikleri ve ürettiklerini başka ülkelere sattığı için çok gelişmişlerdir. Üretim yapamayan ülkeler ihtiyaçlarını başka ülkelere satın alarak karşılarlar.

Ham Madde: Bazı ekonomik faaliyetlerde yeni bir ürün elde edebilmek için kullanılan asıl maddeye **ham madde** deriz. Doğada kendiliğinden var olan maddeler doğal maddelerdir. Ham maddeler de doğaldır. Fabrika ve atölyelerde ham maddeye şekil verilerek yapılmış yeniden üretilmiş maddelere **işlenmiş madde** denir.

Başlıca ham maddeler: Ağaç, kum, demir, petrol, pamuk, hayvansal ürünler, bitkiler... madenler en çok kullanılan ham maddelerdir.

- ◆ Ağaçtan kâğıt, kereste, odun, ev eşyaları
- ◆ Kumdan çimento, cam, beton,
- ◆ Petrolden plastik, benzin, kauçuk, mazot
- ◆ Zeytinden yağ ve sabun yapılır.
- ◆ Buğday ham maddedir. Ekmek, bisküvi işlenmiş maddedir.



DAĞITIM

Üretilen ürünlerin çeşitli araçlarla insanlara (tüketicilere) ulaştırılmasına **dağıtım** deriz. Dağıtım işinde her türlü yük taşıtları kullanılır.

Zonguldak'ta çıkarılan taşkömürü ülkemizin her tarafına gemi, tren ve kamyonlarla dağıtılır.

Köylülerin ürettiği meyve ve sebzelerin manavlara ve pazara dağıtımı yapılır. Daha sonra bize ulaşır.



TÜKETİM

Üretilen ürünleri kullanıp harcanmasına **tüketim** deriz. Bir şeyleri kullanarak harcayan kişilere de **tüketici** deriz. Her canlı tüketicidir. İnsanlar her gün her saat durmadan bir şeyler (yiyecek, içecek, eşya, kâğıt, elektrik, su, para vs) tüketir.



Adı :
Soyadı:

4. Sınıf
Sosyal Bilgiler

Üretim-Dağıtım-Tüketim
Ünite Özeti

BİLİNÇLİ TÜKETİCİ

Üretilen ve tüketilen her ürün için doğada bulunan kaynaklar harcanır. Böylece üretilen her ürün doğadaki kaynakların azalmasına neden olmaktadır. Bazı kaynaklar ve ham meddeler yeniden üretilemezler. Doğadaki kaynakların azalmasını önlemek için bilinçli tüketim yapmalıyız. Doğadaki kaynakları tasarruflu kullanarak, kendine yeteni kadarını harcayan kişiye **bilinçli tüketici** denir.

Bilinçli bir tüketicinin özellikleri

- 1-Önce ihtiyaç tespiti yapar. İhtiyaçlarını öncelik sırasına göre belirler. Gerçekten ihtiyacı olup olmadığını belirler.
- 2-İhtiyaçlarını bütçesine göre tespit eder. İnternette ya da farklı firmalardan fiyatlarını araştırır. Pahalı ürün her zaman çok kaliteli olmayabilir. Daha uygun fiyata daha kaliteli ürün bulunabilir. Bu nedenle farklı yerlerden fiyat ve özellik araştırması yapar.
- 3-Alışveriş yaparken ürünleri dikkatli seçerek alır. Tazeliğine, dayanıklılığına, kullanım süresine, ambalajına, özelliklerine dikkat eder.
- 4-Yerli üretim ürünlerini tercih eder. Yabancı ürün yerine yerli malı seçerek hem ülkemize hem de üreticimize katkı sağlar.
- 5-Tüketim yaparken israftan kaçınır.
- 6-Ürünlerden azami derecede faydalanır. Eskimeden, bitmeden yenisini almaz.
- 7-Alınan her ürün için para harcadığını, para kazanmak için birilerinin günlerce, aylarca emek harcadığını unutmaz. İsraf edilen her ürünün kazanılan paranın, harcanan emeğin, doğal kaynakların heba olduğunu bilir.
- 8-Haklarını bilir. Haklarını korur. Haklarını korumak için yapılması gerekenleri bilir.

Alışveriş Yaparken

- 1-Bütçemize göre ihtiyaç listesi yapmalıyız. İhtiyaç listesi dışına çıkmamalıyız.

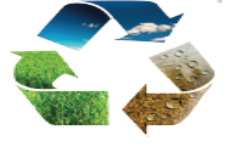
Alışveriş Listesi

2 kalem
2 ekmek
5 yumurta
1 kg yoğurt

2-Önce ihtiyaçlarımızı sonra isteklerimize bütçe ayırmalıyız.

3-Dayanıklı (televizyon, beyaz eşya, müzik aleti, ev eşyası, elektronik alet, giyim,) ürün alırken
a) Kalitesine bakmalıyız. Kaliteli bir ürünü 3-5 yıl kullanabiliriz. Biraz ucuz diye aldığımız kalitesiz ürünleri belki bir yıl kullanabiliriz. Televizyonda seyrettiğim veya internette görseline baktığımız bir ürün aldatıcı olabilir.

- b) Garantisine ve garanti süresine
- c) Kullanma kılavuzuna
- d) TSE, CE ve ISO-9001 damgasına



e) Markasına. Bilinen markaların ürünleri kaliteli ve garantilidir. Ancak aynı kalitede ve daha uygun fiyata bilinmeyen markaların ürünleri de olabilir. Fayda-maliyet dengesini gözeterek iyi araştırma yapmalıyız. Gerekirse aynı ürünü kullanmış arkadaşlarımızdan bilgi alabiliriz.

- f) Enerji tasarrufuna (A+++)
- g) Fiyatına bakmalıyız. Ucuz diye kalitesiz ürünleri almamalıyız.

4-Gıda ürünleri alırken

- a) Tazeliğine
- b) Son kullanma tarihine
- c) Yerli üretim logosuna, barkoduna, rakamına (868 veya 869= Türk Malı) bakılır. Yerli ürünlerde "Made in Turkey" ya da "Bu ürün Türkiye'de üretilmiştir." ibaresi yazar.



- d) Fiyatına, markasına, ambalajına,
- e) Besin içeriklerine
- f) Tarım ve Orman Bakanlığının izin logosuna bakmalıyız.

Adı :
Soyadı:

4. Sınıf Sosyal Bilgiler

Üretim-Dağıtım-Tüketim Ünite Özeti



TSE: (Türkiye Standartları Enstitüsü) Bu kurum dayanıklı tüketim mallarına (buzdolabı, televizyon, ütü, makine vs) bir ürünün istenilen standartta ve kaliteye uygun olduğunu belgelendirir. Bu belge veya damgaya sahip ürünlerin garanti süresi vardır. Garanti süresi içinde bozulan ürünleri firma kendisi ücretsiz tamir eder. Eğer bir ürün kullanıcı hatasından bozulmuşsa garanti kapsamına girmez. ISO 9001 ve CE de TSE gibi uluslararası kalite damgasıdır. Yabancı marka televizyon, buzdolabı, cep telefonu aldığımızda ISO-9001 ve CE damgasına bakmalıyız.

Bilinçli Tüketicinin Hakları

Bilinçli tüketici alışveriş yaparken haklarını da bilmelidir.

1-Alışveriş yaptıktan sonra fiş ya da fatura gibi belge almalıyız. Bu belgeler ürünü o firmadan aldığımızın ispatıdır. Bu belgeyi ürün tüketilinceye ya da garanti süresi bitinceye kadar saklamalıyız.
2-Aldığımız ürün ayıplı mal ise belge ile değiştirmeliyiz. **Ayıplı mal:** İsteddiğimiz kalitede ve özellikte olmayan bozulmuş, son kullanma tarihi geçmiş, çürümüş, yıpranmış, kullanılmış olan ürünlerdir. Ayıplı mal satmak suçtur.

Örneğin satın aldığımız bir ayakkabı kısa bir sürede yırtılırsa, rengi solarsa, su geçirirse ayıplı mal sayılır.

Ayıplı-Kusurlu Ürün Aldıysak

Aldığımız ürün eğer istediğimiz özellikte ve kalitede değilse

- 1-** Ürünü alırken aldığımız belge ile satın aldığımız firmaya giderek ürünü değiştirmelerini istemeliyiz.
- 2-** Ürünü yenisi ile değiştirme ya da parasını iade isteme hakkımız vardır.
- 3-** Firma bunları kabul etmezse Tüketici Sorunları Hakem Heyetine, Tüketici Koruma Derneğine, Esnaf ve Sanatkarlar Odasına dilekçe ile başvurmalıyız.

BÜTÇE

İnsanlar bir ürün üretmek, satın almak için para harcamak zorundadırlar. Para kazanmak için de çalışıp emek harcamak gerekir.

Bir kişinin çalışarak kazandığı ya da bir hizmet karşılığı olarak elde ettiği para miktarına **gelir** deriz. Maaş, kira geliri gibi.

İhtiyaç ve isteklerimiz için harcadığımız para miktarına **gider** deriz.

Aile Bütçesi: Bir aileye bir ayda giren ve çıkan para miktarını gösteren listedir. Aile bütçemizi yaparken gelir ve gider dengeli olmalıdır. Her aile her ay acil durumlarda kullanmak için tasarruf miktarı kadar para ayırmalıdır. Aile bütçemizde giderlerimiz gelirlerimizden fazla olursa bütçemiz açık verir.

Ailemizin Aylık Bütçesi

Gelirlerimiz (TL)

Annemin maaşı	= 2100
Babamın maaşı	= 3200
+	
Toplam gelirimiz	= 5300 TL

Giderlerimiz (TL)

Kira	= 1000
Mutfak	= 1600
Yakıt	= 300
Elektrik	= 100
Su	= 60
Ulaşım	= 350
Taksit	= 400
Giyim	= 350
Telefon	= 60
Eğlence	= 200
+ Diğer giderler	= 400
+	
Toplam giderimiz	= 4820 TL

Çocuklar da harçlıklarını haftalık olarak bütçesini yapıp harcamalıdır.

TÜKETİME EVET, İSRAFA HAYIR

İsraf: Kaynakların, emeğin, paranın, zamanın boşa harcanmasıdır. Yapılan her israf doğal kaynakların yok olmasına neden olmaktadır.

İnsanlar en çok su, elektrik, ekmek, kâğıt, ilaç, giysi, yiyecek ve içecek gibi ürünlerde israf etmektedir. Zamanımızı boşa harcamak da zaman israfıdır.



Adı :
Soyadı :

4. Sınıf Sosyal Bilgiler

Üretim-Dağıtım-Tüketim Ünite Özeti

Su İsrafı: Dünya'mızın $\frac{3}{4}$ 'ü su ile kaplı olmasına rağmen içilebilir tatlı su miktarı çok azdır. Ülkemizde tatlı su miktarı bölgeden bölgeye değişir. Örneğin İstanbul'da, Konya'da tatlı su miktarı çok azdır. Yanlış kullanım ve israf nedeniyle bu su miktarı giderek azalmaktadır. Belki de 20-30 yıl sonra tatlı su burada yaşayan insanlara hiç yetmeyecektir. Su israfını önlemek için

- 1- Bozuk musluklar tamir edilmelidir.
- 2- Okul ve evlerde musluklar açık bırakılmamalı, açık gördüysek kapatmalıyız.
- 3- Su ile oyun oynanmamalıdır.
- 4- Tuvaletlerde sifonları gereksiz yere kullanmamalıyız.
- 5- Dişlerimizi fırçalarken suyu açık bırakmamalıyız.

Ekmek İsrafı: Ülkemizde her gün 5 milyon ekmeğin gereğinden fazla alındığı için çöpe atıldığını biliyor musunuz? Oysa dünyamızda birçok ülkede milyonlarca insanın ekmek bulamadığı için açlık çektiğini de biliyor musunuz? Çöpe atılan 5 milyon ekmek yüzbinlerce çiftçinin bir yıl boyunca çalışıp harcadığı emeğin boşa gitmesi demektir. Ekmek israfını önlemek için:

- 1-Günlük yiyeceğimiz kadar almalıyız.
- 2-Bayatlayan ekmekleri köfte, kızartma, tost gibi başka yiyeceklerle tekrar değerlendirmeliyiz.



Elektrik İsrafı: Dikkatsizliğimiz ve önemsemediğimiz için elektrik israfı yapılmaktadır. Önlemek için

- 1- Lambaları açık bırakmamalıyız.
- 2- Elektrikli araçları gereksiz yere çalıştırmamalıyız. İşimiz bitince kapatmalıyız.
- 3- Elektrikli araçları kullanım kılavuzuna uygun kullanmalıyız.

Kâğıt İsrafı: İsraf edilen her kâğıt onlarca yılda büyüüp yetişen ağaçların yok olması demektir. İsraf edilen kâğıtlarla bir orman yok olmaktadır.

Bir ormanın yeniden oluşması onlarca hatta yüzlerce yıl almaktadır.



Kâğıt israfını önlemek için

- 1- Defterlerimizi gereksiz yere yırtmamalıyız.
- 2- Defterlerimizin iki tarafını da kullanmalıyız. Bitmeden yenisini almamalıyız.
- 3- Kullanılmış kâğıtları geri dönüşüme göndermeliyiz.



Giysilerimizi temiz ve dikkatli kullanmalıyız. Eskimeden yenisini almamalıyız. Eskiye kıyafetleri Kızılay gibi yardım kuruluşlarına verebiliriz. Ayakkabılarımızla sulu ve çamurlu ortamlarda oyun oynamamalıyız. Çantalarımızı, kırtasiye ürünlerimizi kullanırken dikkatli olmalıyız. Kullanmadığımız kıyafetleri çöpe atmak yerine giysi kumbaralarına atarak başkalarının da faydalanmasına yardım etmiş oluruz.

